

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали X Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 12 травня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 Х Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на Х Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

ISBN 978-617-8279-53-0

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025

© Колектив авторів, 2025

Historycznego. 7. Lewkowska A. (2000). Historyczne cmentarze na zachodnich rubieżach II Rzeczypospolitej. *Centrum Ochrony Krajobrazu Historycznego*. 1998. 8. Marcin W. Polskie nekropolie i ich znaczenie historyczne i sentymentalne. *Turystyka sentymentalna w zjednoczonej Europie*. Zbiór materiałów z IV Międzynarodowego Forum Turystyki Studenckiej. AWFIS, 2007. S. 156–163. 9. Sobczak A. Przewodnik cmentarny: normy prawa kościelnego i cywilnego dotyczące cmentarzy i pochówku zmarłych wraz z orzecznictwem. Gniezno. 2003. 10. Stare Powozki w Warszawie. Najśłynniejszy cmentarz w Polsce. URL: <https://www.sestry.eu/statti/stari-povonzki-u-varshavi-nayvidomishiy-cvintar-u-polshchi/> 11. Cmentarz w Zakopanem. URL: <https://navicup.com/object/poland-grand-tour/old-zakopane-cemetery-249931/ua> 12. Kościół w Płocku. URL: <https://ukrainaincognita.com/mista/polshcha-plotsk-kolyshnia-stolytsia> 13. Grób Dominiki Ohienko. URL: <https://ukrajinskicznekropol.org/nagrobek/dominika-ohijenko-litwinczuk/> 14. Cmentarz Łyczakowski. URL: <https://lviv-lychakiv.com.ua/> 15. Bajkowe cmentarz. URL: <https://vue.gov.ua> 16. Polski cmentarz w Fastowie. URL: <https://ukrainaincognita.com/kladovyshcha/internatsionalne-kladovyshche> 17. Pomnik Jurija Wołodijewskiego. URL: <https://natalasseit.blogspot.com/2010/12/07032010.html> 18. Pomnik papieża Jana Pawła II. URL: <https://natalasseit.blogspot.com/2010/12/07032010.html> 19. Cmentarz Rasu. URL: <https://uk.mapy.cz/zakladni>.

УДК 351:338.48

Ільїн Леонід

ilyinleo@ukr.net

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТУРИЗМУ: ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ АСПЕКТ

Туризм як галузь економічної діяльності ґрунтується на цільовому та раціональному використанні ресурсів, які потенційно можуть задовольнити потреби клієнтів. Особливістю таких ресурсів є те, що вони використовуються не лише туристами, а й іншими категоріями споживачів. Специфіку взаємопов'язаних галузей і видів діяльності, а також різноманітних економічних, соціальних, організаційно-технічних, екологічних, демографічних та інших чинників дає змогу з'ясувати, на нашу думку, програмно-цільовий підхід.

В умовах воєнного стану, екологічних та економічних викликів, глобалізації людської діяльності, впровадження інноваційних та цифрових технологій відбуваються трансформаційні процеси в сфері обслуговування, з'являються нові види туризму, нові потреби та послуги. Все це потребує удосконалення теоретико-методологічних засад програмно-цільового державного управління туристичною галуззю як одного з провідних чинників економічного та суспільного розвитку країни [5–6].

Програмно-цільовий метод сприяє розв'язанню завдань за допомогою розробки та здійснення системи заходів, спрямованих на забезпечення вирішення складних проблем галузі [1–2]. Основними рисами й ознаками цього методу є, те що: він відноситься до категорії проблемно-орієнтованих і використовується в тому випадку, якщо проблема не усувається у процесі природного функціонування системи, а навпаки, демонструє тенденцію до загострення; покликаний орієнтувати програмні заходи на цілі, які у лежать у їх основі; при цьому система цілей програми має бути визначена, виходячи з характеру вирішуваної проблеми, а також ресурсних можливостей її усунення з урахуванням обмежень (соціальних, екологічних, економічних та ін.); йому притаманний більш високий рівень конкретності, кількісної або якісної визначеності при постановці програмних цілей; передбачає розгляд сукупності завдань, що утворюють багаторівневу, ієрархічно побудовану цільову

систему, що охоплює всі цільові елементи, досягнення яких потрібне для вирішення програмної проблеми, що розглядається у всіх її аспектах, з урахуванням різних сторін; пристосований для пошуку ефективних, економічних варіантів проблемних рішень.

Основою програмно-цільового методу є перехід від сукупності системно організованих цілей та завдань вирішення проблеми до системи програмних дій (заходів) щодо досягнення таких цілей та вирішення завдань, що призводять до зменшення або й зняття проблеми. Використання цього методу забезпечує органічне поєднання принципів ресурсозабезпеченості та системного підходу, тобто, обліку взаємозв'язків та взаємодій, властивих процесам вирішення комплексних проблем та діяльності з управління такими процесами.

Відома значна кількість цільових програм (Київ, 2021, 2022, 2025; Львів, 2022; Івано-Франківськ, 2021; Житомир, 2020; Тернопіль, 2022; Луцьк, 2021; Рівне, 2021 та ін.). До основних видів цільових програм відносимо: а) *за видами цілей і типу розв'язуваних проблем* (соціально-орієнтовані, науково-технічні, інноваційні, інвестиційні, екологічні, безпекові); *за способом дії* (виробничі, ресурсні, галузеві, територіальні, маркетингові, організаційно-управлінські, зовнішньоекономічні); *за масштабом* (рівнем фінансування (крупномасштабні, середньомасштабні та ін.); *за терміном дії* (довгостроковий (понад 5 років), середньостроковий (від 3 до 5 років), короткостроковий (до 3 років); за приналежністю (національні, регіональні, галузеві, локальні) та ін.

Використання програмно-цільового підходу в туризмі дає підстави повною мірою врахувати такі його особливості, як системність, поліфункціональність, багатоцільова спрямованість, різноманітність ресурсної бази, відмінності в термінах і методах реалізації управлінських рішень за окремими елементами та системою загалом, можливість залучення зацікавлених осіб (суб'єктів права та господарювання) до управління галуззю у регіоні, необхідність координації підприємств, аналіз та синтез діяльності, вплив інтегративної спроможності підприємств туризму.

Результати аналізу програмних матеріалів засвідчують, що у розробці регіональних програм доцільно виділяти *рекреаційно-географічний* (що характеризує туристський потенціал) та *маркетингово-аналітичний* (що оцінює туристський попит та пропозицію) методи [3–4; 7–9]. Крім того, виділяють і такі підходи, як *економічний* (що враховує вартісні аспекти туристичного продукту), *міжгалузевий* (що оцінює фактичний стан та перспективи території об'єкта), інвестиційний (визначає структуру фінансування та очікувану ефективність проекту) та ін. Рекреаційно-географічний підхід традиційно базується на характеристиці природно-ландшафтних та культурно-історичних туристичних ресурсів, видовій спеціалізації галузі.

Відомі різні типологічні підходи до класифікації туристично-рекреаційних ресурсів, що ґрунтуються на різноманітних критеріях, що двіють змогу враховувати екологічні, соціальні, економічні аспекти їх пропускнуго потенціалу. Важливість типології туристично-рекреаційних ресурсів обумовлена потребою дотримання допустимої норми навантаження при включенні їх в економічний оборот. Зазвичай застосовуються різні методи: за функціями рекреаційної діяльності, за співвідношенням в організації відпочинку природи та обслуговуючих технічних систем, за просторовою орієнтацією територіальних рекреаційних систем та ін.

В основу розробки вищезазначених програм покладено комплексну оцінку туристичного потенціалу та маркетинговий аналіз існуючих та передбачуваних туристичних маршрутів, що дає змогу розвивати галузь у пізнавальному (культурно-історичному) напрямі. Під час аналізу дається рекреаційна характеристика території (за географічними, демографічними, соціально-економічними параметрами, у тому числі за об'єктами туристичного обслуговування: об'єктами розміщення, харчування, торгівлі, транспорту, дозвілля); визначаються ніші на національному та

міжнародному ринках, де можуть пропонуватися туристичні послуги; виявляються види туризму, здатні забезпечити рентабельність; виявляються зони, де галузь здатна стати пріоритетною галуззю господарства; вибудовується відповідна типологія її інфраструктури та об'єктів за ознаками їх місткості та класності. Надалі виділяються етапи формування структури туризму, намічаються орієнтири ділової стратегії, очікуваної економічної та соціальної ефективності. Виконується прогноз потреби у робочій силі в межах професій і кваліфікаційних рівнів, визначаються найважливіші організаційно-управлінські аспекти господарської діяльності та маркетингових заходів для просування туристського продукту.

Рекреаційно-географічний підхід до розробки регіональних програм туризму дав змогу нагромадити позитивний досвід у питаннях виявлення допустимих навантажень на природні та культурні комплекси, встановлення залежності інфраструктури від функціонального типу дестинації, методів обчислення соціально-економічної ефективності тощо.

До переваг маркетингово-аналітичного підходу відносимо те, що: більш адекватно вловлює кон'юнктуру динамічного ринку туристських послуг, особливо в сегменті в'їзного туризму, дозволяючи тим самим гнучко реагувати на пропозиції цих послуг; сприяє розробці нового туристичного продукту чи освоєнню нової ринкової ніші; кінцеві результати таких розробок дають змогу створити конкурентний туристський продукт як на національному, так світовому ринках; дозволяє забезпечити сталий розвиток туристської дестинації.

Щодо *програмно-цільового підходу* в обґрунтуванні розвитку туризму, то він повинен використовуватися з опорою на синтез рекреаційно-географічного та маркетингово-аналітичного підходів (комплексний підхід). Тому є доцільним диференціація цілей і поділ функціональних завдань програм національного та регіонального рівнів.

Програми державного цільового рівня повинні забезпечити розробку національних туристських продуктів і їх просування на світовому ринку (розвиток в'їзного туризму, його підтримка за допомогою послідовної державної політики, створення іміджу України, привабливої для іноземних туристів). За допомогою цілових програм на державному рівні слід вирішувати проблеми формування туристичної індустрії, залучення необхідних інвестицій, державної підтримки (протекціонізму) вітчизняного підприємництва, особливо малого бізнесу, створення робочих місць та сприяння зайнятості населення та ін.

Регіональні цільові програми повинні конкретизувати розвиток галузі з позицій своєї спеціалізації на окремих її видах стосовно в'їзного та внутрішнього туризму з урахуванням можливостей формування турпродуктів за основними складовими елементами та контингентами споживачів. Регіональна спеціалізація турпродуктів має стати центральною ланкою відповідних цілових програм, забезпечуючи цим включення цих послуг у національний й у світовий туристський ринок.

Під час розробки та реалізації регіональних цілових комплексних програм доцільним вбачається вирішення наступних завдань: маркетингове дослідження стану та перспектив розвитку туризму; паспортизація та зонування територій, розрахунок пропускнуго потенціалу туристично-рекреаційних ресурсів; оцінка інфраструктури та обґрунтування інвестиційної політики; збалансований екологічно, соціально та культурний розвиток галузі; позиціонування нових видів туризму, туристичних послуг, туристичних об'єктів; розробка та просування туристських продуктів; державна підтримка галузі; фінансових ресурсів, матеріальних ресурсів, а також підготовки та перепідготовки кадрів; організація особистого та майнового страхування туристів, страхування відповідальності туристських фірм; зростання зайнятості населення, надходження коштів на відновлення та підтримання у належному стані архітектурних пам'яток, реалізацію ландшафтних проєктів, розвиток

інфраструктури туризму, поповнення регіонального бюджету; оцінка ефективності реалізації та досягнення кінцевих результатів цільової комплексної програми; вироблення заходів щодо координації дій та управління реалізацією програми.

Список використаних джерел: 1. Герасимчук В. Г. Відповідальність і компетентність – основні принципи програмного підходу в управлінні. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108777/103720> 2. Зварич І. Т. Програмно-цільовий метод у контексті теорії і практики управління етнонаціональним розвитком. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/zvarych_programno.pdf 3. Ільїн Л. В., Мельник Ю. С. Ризики та невизначеність у плануванні та прогнозуванні регіонального розвитку туризму. *Індустрія туризму і сфера гостинності в Україні та світі: сучасний стан, проблеми й перспективи розвитку* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 19 травня 2023 р.) / відпов. ред. Л. В. Ільїн. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2023. С. 15–18. 4. Ільїн Л. В. Стратегія туристичного розвитку міста Луцька: передумови, чинники, перспективи. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 3–5 листопада 2023 р.). Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2023. С. 107–108. 5. Любчук О. К. Теоретико-методологічні засади програмно-цільового-державного управління туристичною галуззю. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2022. № 2(81). С. 187–192. 6. Любчук О. К., Ярченко Ю. В. Концептуально-стратегічні засади цільового механізму державного управління суб'єктивною задоволеністю життям українських громадян. *Менеджер*. 2017. № 3 (76). С. 76–82. 7. Регіональний туризм: сучасні виклики та перспективи розвитку : кол. монографія. Київ : ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК», 2022. 374 с. 8. Стратегія розвитку туризму та курортів до 2026 року. URL: <http://www.kmu.gov.ua/npas/249826501> 9. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=64508&pf35401=462260>.

УДК 338.48

Стешенко Леся, Савченко Ірина

lesya.igorivna.steshenko@gmail.com; irunasavchenko79@ukr.net

*Волинський фаховий коледж Національного університету
харчових технологій, м. Луцьк*

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ТУРИЗМУ

У сучасному світі туристична індустрія стрімко розвивається й одним із ключових інструментів залучення мандрівників стала гейміфікація. Гейміфікація туризму – це застосування ігрових механік та елементів у сфері подорожей з метою підвищення зацікавленості, залучення туристів і створення унікального досвіду. Завдяки використанню таких підходів подорожі стають більш інтерактивними, емоційно насиченими та мотивуючими.

Найпоширенішими способами гейміфікації є міські квести та екскурсії у формі гри, інтерактивний спосіб дослідження міста, де учасники вирішують загадки, виконують завдання та розкривають таємниці історичних місць. Вони можуть бути як самостійними, так й організованими компаніями з живими акторами (детективні квести; історичні екскурсії-квести; театралізовані квести тощо).

Одним із сучасних методів гейміфікації є застосування мобільних додатків та онлайн-платформ, які перетворюють мандрівку на захопливу пригоду. Наприклад, туристи можуть виконувати певні завдання, проходити квести, заробляти бали за відвідування визначних місць або отримувати нагороди за вирішення загадок,

Думнов Олександр	Особливості запровадження інституційного підходу в регулюванні ринку праці	105
Залуська Марія	Освітні та трудові виклики для українських біженців за кордоном	108
Сук Олена	Вплив збройних конфліктів на динаміку вимушеної міграції	109
Сук Олена, Залуська Марія, Музичук Юрій, Слащук Андрій	Міграція молоді з України: основні причини	111

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Khilchevskiy Valentyn, Hou Jingyao, Zabokrytska Myroslava	China's water resources: status, use and management	113
Тарасюк Ніна, Малащук Петро Павловська Тетяна	Зміна температури повітря в Україні: причини та наслідки	117
	Багаторічна (1974–2023 рр.) динаміка місячних сум опадів на метеостанції Луцьк (Волинська область, Україна)	119
Карпюк Зоя, Чижевська Лариса, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш	Природоохоронні об'єкти басейну річки Полонка	123
Щесюк Єлизавета, Стельмах Валентина	Аналіз гідрологічних особливостей річки Інгулець	126

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Гендерний чинник у геополітичній, суспільно-господарській та культурно-освітній сферах Гетьманщини (туристичний контекст)	130
Smyrnov Ihor, Lyubitseva Olha	Polskie nekropolie w Polsce i w Ukrainie jako zasoby turystyczne i czynnik rozwoju ukraińsko-polskiej turystyki po wojnie	135
Ільїн Леонід	Регіональний розвиток туризму: програмно-цільовий аспект	144
Стешенко Леся, Савченко Ірина Гоцька Владислава, Гринюк Діана	Основні тенденції гейміфікації туризму	147
	Інстаграмність як фактор розвитку рекреаційно-туристських ресурсів: просторовий аналіз українських дестинацій	150
Майстер Андрій, Куницький Михайло Смик Оксана	Проблема овертуризму в країнах Європи	153
	Гастрономічний туризм: роль закладів харчування у формуванні туристичного досвіду	156
		211

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: *В. Й. Лажнік*
Коректура: *С. О. Пугач*
Обкладинка: *Н. Бринчук*

Підписано до друку 14.05.2025 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 17,61. Зам. 210. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М.
Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП
Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на X Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3.30/33(082)